

**SAARE MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2019. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Kuressaare 2019

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Põhilised tegevussuunad	4
2. Juhtimine.....	4
2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud	4
2.2 Eelarve	5
2.3 Projektid	5
2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng	6
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest.....	7
2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused.....	9
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised.....	11
2.4.4 Erialahariduse omandamine	11
2.4.5 Töötajate tunnustamine	12
2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine	12
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele	13
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas.....	13
3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine	13
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused	16
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.....	16
4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused	17
4.3 RVL teenindus.....	19
4.4 Laste- ja noorteteenindus	19
4.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine	19
4.4.2 Laste- ja noorte raamatukogu kasutamine	20
4.4.3 Laste- ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine	20
4.4.4 Laste- ja noorteüritused	21
4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused	21
4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond.....	22
4.6.1 kohalikul tasandil	22
4.6.2 riiklikul tasandil	27
4.6.3 rahvusvahelisel tasandil.....	27
4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.....	28
4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded.....	28

4.9 Andmebaasid	29
5. 2020. aasta tegevused	29
LISA 1. Personali koolitus	31
LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised.....	31
LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid.....	31
LISA 4. Laste ja noorteüritused	31
LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine	35

Sissejuhatus

Tabel 1

Maakonna/li nna nimi	Elanike arv (01.12.1 8)	KOV-de arv maakonn as	Üldkasutatav ate raamatukogu de arv	Harukogu de arv	Teenindus punktide arv	Kokku
Saare maakond	33823	3	4	26	4	30

2019. a lõpus oli Saare maakonnas 30 rahvaraamatukogu, millest 26 olid haruraamatukogud.

1. Põhilised tegevussuunad

- Kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine elanikkonnale.
- Teeninduspiirkonna lugejate vajadusi rahuldav ja Kultuuriministeeriumi lepingut järgiv kogude täiendamine.
- Kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine, õppereis Helsingisse Oodisse.
- Saaremaa valla 26 külaraamatukogu muutumine Saare Maakonna Keskraamatukogu haruraamatukogudeks. Sellest tulenevalt muudatuste sisseviimine struktuuris, koosseisudes ja töökorralduses ning kohandumine nende muudatustega.
- Dokumentatsiooni kaasajastamine seoses muutustega raamatukoguvõrgu struktuuris (kasutuseeskiri, andmekaitse tingimused jne). Kinnitamine jääb aastasse 2020.
- Võrreldes eelmise aastaga kasvas 2019. aastal maakonna raamatukogudes lugejate, külastuste ja laenutuste arv.
- Korraldati ühiseid ettevõtmisi (näitused, üritused, koolitused) koos heade koostööpartneritega.
- Erineva sisu ja vormiga raamatukogusündmustega tähistati Eesti laulu- ja tantsupidu, juubeliaastat ning eesti keele aastat.
- Orissaare raamatukogu osales Tartu Kirjandusfestivali Prima Vista korraldamisel, organiseerides ja läbi viies festivalisündmusi Orissaares.
- Uutesse ruumidesse kolis Lümända raamatukogu.
- Juubeleid tähistasid järgmised raamatukogud: Kärla 140, Torgu 100 ja Aste 30.
- Suuremat tähelepanu pöörati lastetööle. Eesti Lastekirjanduse Keskuse projektiga „Lugemisisu“ on liitunud Aste, Lümända, Orissaare, Saare Maakonna Keskraamatukogu, Salme ja Valjala raamatukogu.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

21. oktoobril 2017. a ühinesid Saare maakonna 11 valda (Kihelkonna, Laimjala, Leisi, Lääne-Saare, Mustjala, Orissaare, Pihtla, Salme, Torgu, Valjala) ja Kuressaare linn ühtseks Saaremaa vallaks. (Lisaks kuuluvad maakonda veel Muhu ja Ruhnu vald.)

01.01.2019 jõustus Saaremaa Vallavalitsuse 04.12.2018 korraldusega kinnitatud Saare Maakonna Keskraamatukogu struktuur ja teenistuskohdade koosseis, mille kohaselt Saaremaa valla 26 külaraamatukogu muudeti Saare Maakonna Keskraamatukogu haruraamatukogudeks. Haruraamatukogudeks saanud raamatukogude nimetused jäid endiseks.

Muhu vallas on 2 raamatukogu (Hellamaa ja Liiva) ja Ruhnu vallas üks raamatukogu. Maakonnas on neli välisteeninduspunkti – Laimjala, Pihla (2) ja Sakla raamatukogul.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.18. €	Seisuga 31.12.19 €	Muutus %
Eelarve kokku	1 038 682	1 036 847	-0,2%
sh keskraamatukogu	430 555	977 875	
Personalikulu	665 466	664 211	-0,2%
sh keskraamatukogu	308 558	627 308	
Komplekteerimiskulu	177 977	213 096	+19,7%
sh KOV-lt	112 433	148 160	+31,8%
sh riigilt	63 787	63 616	-0,3%
sh Ameerika saatkond	1 757	1 320	-24,9%
sh keskraamatukogu	49 147	199 940	
sh KOV-lt	22 225	138 981	
sh riigilt	25 165	59 639	
sh Ameerika saatkond	1 757	1 320	
Infotehnoloogiakulu	30 483	26 903	-11,7%
sh keskraamatukogu	10 717	25 107	

Tabelis toodud arve 2018. ja 2019. aasta kohta ridadel *sh keskraamatukogu* ei saa võrrelda, kuna 2018. a kohta on kirjas ainult Saare Maakonna Keskraamatukogu eelarvenäitajad, 2019. aasta number sisaldab lisaks ka 26 haruraamatukogu eelarvenumbreid.

Koolituskulud olid 2019. a maakonnas kokku 17 138 €, sh 16 301 € keskraamatukogus.

2.3 Projektid

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Prima Vista kirjandusfestivali korraldamine Orissaares 4.-5. mail 2019 (Eesti Kultuurkapital)	01.04.2019 - 31.05.2019	1000 €	2390,70 €
Valjala raamatukogu 135 (Eesti Kultuurkapital)	02.11.2018- 20.02.2019	450 €	1545,82 €

Projektitoetused (Ameerika Suursaatkond)	01.01.2019-31.12.2019	3878 €	3878 €

Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupilt saadud toetus võimaldas Orissaares läbi viia kirjandusfestivali Prima Vista üritused. Festival õnnestus ja elavdas kohalikku kirjanduselu. Kõik neljale päevale plaanitu sai tehtud. Külastajaid jagus kõigile ettevõtmistele, tagasiside oli positiivne.

Sündmuste käigus said kirjandus- ja kultuurihuvilised inimesed kohtuda kirjanikega ning kuulda ka kohalike autorite loomingut. Õpilastele meeldis väga kohtumine lastekirjanikuga. Festivali raames tutvustati eesti kirjandust ja kunsti. Koolinoored ja täiskasvanud said oma oskusi erinevates tegevustes proovile panna. Tutvustati omakandi kultuuripärandit ja siitkandist sirgunud kultuuriinimesi. Silmaringi arendas kirjanduses tuntuks kirjutatud kivide küllestamine ja nendest lugude rääkimine. Vaatamiseks olid väljas mitmed näitused. Kokku võttis nelja päeva jooksul erinevatest üritustest ja tegevustest osa 403 külastajat. Prima Vistast said osa lisaks Orissaare Gümnaasiumile ka Leisi Keskkooli ja Tornimäe Põhikooli õpilased, kes joonistasid tundides teemal „Naljast kaugel“.

Valjala raamatukogu projekti raames toimusid erinevad üritused 2018. a lõpust 2019. a alguseni. Valjala koolis esines Aidi Vallik. Lapsed nägid klounide Piip ja Tuut etendust. Toimus raamatukogu sünnipäeva tähistamine ettekandepäevaga.

Ameerika Suursaatkonna toetuse eest saime lastele läbi viia meisterdamistunde ja Ameerika traditsioone tutvustavaid ettevõtmisi, kutsuda huvitavaid esinejaid, kes rääkisid õppimis- ja reisimisvõimalustest USA-s, osta ingliskeelset kirjandust ja tellida perioodikat ning korraldada MOOC e-kursused „Ages of Cathedrals“ ja „Speak English Professionally“.

Projektitoetused on olulised, sest tänu projektidele toimunud ettevõtmistele laieneb raamatukogu kasutajate ja koostööpartnerite ring.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

Seoses struktuurimuutusega vähenesid Saaremaa valla raamatukoguhoidjate koosseisud raamatukogudes 0,1-0,5 ametikoha võrra. Väiksema koormusega töötavad alates 01.01.2019 Kaali (0,5), Kihelkonna (0,5), Pihtla (0,5), Pärsama (0,75), Randvere (0,5), Sandla (0,5), Tagavere (0,5) ja Tornimäe (0,8) raamatukogu töötajad. Kärla raamatukogus vähendati ühe töötaja koormust ning Leisi raamatukogu üks töötajatest koondati. Koosseisude vähendamine tõi kaasa ka nende raamatukogude lahtiolekuaja lühenemise.

Keeruline on Pihtla raamatukogu olukord, kus 0,5 koormusega töötaja peab kord kuus pakkuma veel lugemisvara ka kahes välisteeninduspunktis.

2019. aastal töötas Saare maakonna rahvaraamatukogudes 48 raamatukoguhoidjat, sh 45 keskkogus (26 haruraamatukogudes ja 19 Kuressaares). Koosseis maakonnas oli 41,7 (2018. a 45,2).

Täiskoormusega töötas 2019. a maakonna 48 raamatukoguhoidjast 32, koormusega 0,8 kolm, 0,75 kaks, 0,7 üks, 0,6 üks ja 0,5 koormusega 9 töötajat. (2018. a töötas täiskoormusega 36

raamatukoguhoidjat, koormusega 0,9 üks, 0,8 viis, 0,75 kaks, 0,7 üks, 0,6 üks ja 0,5 koormusega 3 töötajat.)

2019. aastal olid endiselt ühise töötajaga raamatukogud Mustjala ja Võhma, Eikla ja Kaarma ning Lümanda ja Taritu. Koormus kahe raamatukogu peale ühele töötajale oli 1,0.

Vahetusid Pihtla ja Tagavere raamatukogu juhatajad. Keskraamatukogu komplekteerimisosakonna üks töötaja läks pensionile. Tema asemele tuli töötaja internetipunktist ning internetipunkt sai seejärel uue töötaja.

Seoses Saaremaa valla maaraamatukogude muutumisega keskraamatukogu harukogudeks, ühtlustati töötajate töötingimused, puhkuseajad, keskkaridusega töötajate palgad ning alustati kõrgharidusega töötajate palkade ühtlustamist.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Lisa 1

Lisaks keskkogu poolt korraldatud õppepäevadele osalesid maakonna raamatukoguhoidjad veel järgmistel igapäevatööks vajalikke erialaseid ja üldkultuurilisi teadmisi pakkunud koolitustel:

Raamatukogundus

- ERÜ kõne- ja aastakoosolek „Raamatukogud erakondade kultuuripoliitikas“ (ERÜ, 3 osalejat)
- Bibliograafiaalne infoseminar (RR, 1 osaleja)
- Õigusteadmisi raamatukogutöötajale (Õiguskool OÜ, 1 osaleja)
- Oodi raamatukogu külastus Helsingis (34 osalejat)
- Raamatukoguhoidjate seminar (ETKA Andras, 2 osalejat)
- Iirimaa kogemusreis. Projekt „Ühine infosüsteem Eesti raamatukogudele: tutvumine ühtse Iirimaa raamatukogusüsteemiga“ (RR, MTÜ Bibliid, 1 osaleja)
- XIX maaraamatukoguhoidja päev Pärnus (ERÜ, Pärnu Keskraamatukogu; 2 osalejat)
- Juhtimiskoolituse programm raamatukogude juhtidele (RR, 1 osaleja)
- Õppereis Stockholmi raamatukogudesse (ERÜ lasteteeninduse toimkond, 1 osaleja)
- Rahvaraamatukogude 39. suveseminar Võru- ja Setomaal (Võrumaa Keskraamatukogu, RR; 2 osalejat)
- IFLA 85. konverents Ateenas (2 osalejat)
- ERÜ maaraamatukogude suveseminar Järvamaal (ERÜ, Järvamaa Keskraamatukogu; 4 osalejat)
- Lasteraamatukoguhoidja suveakadeemia (TÜ, 1 osaleja)
- Lugemisisu programmi koolitus (Lastekirjanduse Keskus, 3 osalejat)
- Eesti raamatukogusüsteemide alane teabepäev (Põltsamaa raamatukogu, 2 osalejat)
- Andmekaitsekoolitus raamatukogutöötajatele (RR, 1 osaleja)
- Komplekteerijate nõupidamine. Arvo Pärdi Keskus (AS Rahva Raamat, 1 osaleja)
- American Space 15 Narvas (Narva Keskraamatukogu, 2 osalejat)
- AK: aastate kogemus (ERÜ, 1 osaleja)

Infopädevus

- Küberhügieen KOV-s (Muhu Vallavalitsus, RIA; 1 osaleja)
- E-kodaniku juhendaja koolitus (BCS Koolitus, 1 osaleja)

Kirjandus

- Prima Vista kirjanduslik õhtupoolik (Orissaare raamatukogu, MTÜ Kirjandusfestival Prima Vista; 3 osalejat)
- Prima Vista töötuba “Vanade raamatute loominguline kasutamine” (Orissaare raamatukogu, MTÜ Kirjandusfestival Prima Vista; 1 osaleja)

Kultuur, pärandkultuur

- Hispaania keele kursus (Edukontor, 3 osalejat)
- Kohalik kultuurilugu ja seltsid (Eesti Kultuuriseltside Ühendus, Eesti Rahvusrhiiv; 1 osaleja)
- Käsitöökoolitus Muhus (Rahvakultuurikeskus, 1 osaleja)
- Vaimse pärandi uurimine (Rahvakultuurikeskus, 2 osalejat)

Turism

- Tootetutvustusreis Viirelaiu Vabariiki ja Muhu saarele (MTÜ Visit Saaremaa, 1 osaleja)
- Eesti Saarte üldkogu Prangli saarel, Prangli raamatukogu külastus (Eesti Saarte Kogu, 1 osaleja)
- Saaremaa turismiasjaliste õppereis Ida-Saaremaale (SA Saaremaa Turism, 2 osalejat)
- Söödavad taimed traditsioonis (Mihkli Talumuuseum, 1 osaleja)
- Hiieretk Kuressaarest Muhumaale (MTÜ Põline Pere, 1 osaleja)

Muu

- Sass Henno loeng „Asjad, millest täiskasvanud rääkida ei julge” (Orissaare Gümnaasium, 1 osaleja)
- Avalik teave ja andmekaitse MTÜ-s (SAK, 1 osaleja)
- Jätkusuutlik külaelu läbi erinevate rahastusallikate (SAK, 1 osaleja)
- Õppereis Jõgevamaale. Tugevad kogukonnad (Sakla Selts, Saarte Koostöökogu; 1 osaleja)
- Õppereis Pärnumaale. Kogukonna teenused (Sakla Selts, Saarte Koostöökogu; 1 osaleja)
- Avatud silmadega läbi elu (Heli Maajärv, 1 osaleja)
- Personalijuhtimise pädevuskursus (EMI Personalijuhtimise Keskus, 1 osaleja)
Kursusel osalemist toetas Töötukassa Saaremaa osakond.

Veebikursused

- Inglise keele e-kursus (MOOC) Speak English Professionally by University of Pennsylvania (2 osalejat)

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Tabel 4

<i>Koolituse aeg</i>	<i>Koolituse teema</i>	<i>Koolitaja</i>	<i>Koolituse maht/kestus</i>	<i>Rkhoidjate arv/ KOV-de arv</i>	<i>Eelarve/Koolituseks kulutatud summa</i>
16. jaanuar	Isikuandmete kaitse seadusest raamatukogudele	Marianne Meiorg	4 tundi	34/2	380 €
12. märts	Uuem laste- ja noortekirjandus	Jaanika Palm	4 tundi	38/2	778 €
10. aprill	Nõupidamine, infot Ameerika nurga esindajana USA-s Kohtumine kultuuri- ja spordiosakonna juhatajaga	Katrin Sepp Aarne Põlluäär	4 tundi	29/2	0
3. mai	Elukestva õppe edendamine koostöös raamatukogudega Töötukassa tegevused täiskasvanuhariduse edendamiseks Raamatukogu töötaja (=sõnumiviija) kui uue mõtteviisi ja tähenduse looja kogukonnas. Kuidas ellu kutsuda ja läbi viia muutust: sõnumi loomine, testimine ja levitamine Kuidas jätta oma tegevusega jälg kogukonna ellu	Anneli Peetso Ursula Rahnik, Maris Paomees Liina Kolk	6 tundi	35/2	120 €
17. mai	Soome nüüdiskirjandus eesti keeles	Heidi Iivari	4 tundi	37/2	410 €
4. juuni	Saaremaa maakondlik keelepäev		6 tundi	24/2	0

	”Saaremaa keelt mandrile ja tagasi” Värvid rahvaluules Oskuskeel ja keeleoskus Saare kirjanik ja ta keelekasutus Johannes Aaviku ”Päevaraamatu” retseptisioonist Saaremaa murdeuurija Aadu Toomessalu Saaremaa keelt mandrile ja tagasi	Liisa Õunpuu Peep Nemvalts Ülo Tuulik Olavi Pesti Jaan Õispuu Jüri Viikberg			
2. oktoober	Külas soome kirjanik Lugude jutustamine traditsioonis ja tänapäeval Raamatu ”Minu Tenerife. Kompassiga kliimapagulane” esitlus	Joanna Nylund Piret Päär Olavi Antons	6 tundi	40/2	300 €
10. oktoober	Raamatukogude teabepäev (eelarve jm)		3 tundi	23/2	0
7. november	XVI kirjanike tuur “Sõnaränd” ehk eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes	Adam Cullen, Jelena Skulskaja, Triin Soomets, Kaarel B. Väljamäe	2 tundi	32/2	0
Väljasõidud					
12. juuni	Torgu 100 Sõrve kultuur Raamatu ”Kuuskümmend aastat hiljem” II osa esitlus	Eldur Seegel Tarmo Teder	3 tundi	17/3	410 €
30. august	Lümanda maja ja raamatukogu uute ruumide avamine		3 tundi	15/2	60 €

12. september	Aste 30 Kesk kogude ja maaraamatukogu de laagrist IFLA Ateenas	Anu Vahter Sirje Tarvis Anu Vahter	4 tundi	29/2	195 €
31. oktoober 1. november	Õppereis: Arvo Pärsti keskus Oodi raamatukogu, Helsingi		16 tundi	34/2	3571 €
5. detsember	Kärila 140 Elanike koostööst läbi aja Kärila kihelkonnas	Leo Filippov	2 tundi	22/2	982 €

Koolituspäevade kavandamisel arvestati nii raamatukoguhoidja kutsestandardi kompetentsinõuetega kui ka raamatukoguhoidjate koolitussoovidega.

Uusi teadmisi andvad ja silmaringi avardavad olid ka raamatukogude juubeliüritustel ning uute ruumide avamisel kuulnud ettekanded.

Väljaspool Saaremaad toimuvatel koolitustel osalemise teeb keeruliseks suur ajakulu. Kuna struktuurimuutuste tulemusena jäi osades raamatukogudes vähemaks lahtiolekupäevi, siis ei taheta raamatukogu sageli sulgeda.

Maakonna raamatukoguhoidjad peavad oluliseks, et õppepäevad toimuksid Kuressaares kohapeal. Väga rahul oldi keskkogu pakutud koolitusteemadega. Neid peeti sisukateks, harivateks ja vajalikeks.

Lisaks teadmiste ja uute ideede saamisele peetakse oluliseks ka umbes kord kuus koolituspäevadel kolleegidega kokkusaamist, suhtlemist ja kogemuste vahetamist.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused.

LISA 2

Raamatukoguhoidjad esinesid ettekannetega erinevatel teemadel koolides, kirjandussõprade klubis, seltside koosolekutel, hooldekodudes, raamatukogude juubeliüritustel ning muudel üritustel.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Maakonna 48 raamatukoguhoidjast 24-l on kõrgharidus (sh raamatukogunduslik kõrgharidus 16 töötajal). Keskharidusega raamatukoguhoidjaid on maakonnas 24 (sh raamatukogunduslik 7 töötajal).

Kutsevalifikatsiooni tunnistus on omistatud 33 maakonna raamatukoguhoidjale.

2019. a läbis Hellamaa raamatukogu juhataja Eesti Rahvusraamatukogu juures kutseõppe koolituse III ja IV mooduli ning Mustjala raamatukogu juhataja I ja II mooduli.

Hellamaa raamatukogu juhataja õpib TalTech Eesti Mereakadeemia Meremajanduse Keskuses ettevõtluse ja elamusmajanduse erialal.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Agnessa Sepp (Sakla) – Rahvakultuuri Keskuse, Saaremaa Vallavalitsuse, Rahandusministeeriumi ja EV 100 toimkonna tänukiri; „Kena koostöö 2019“ nominent, „Kena kodanikuühiskond 2019“ nominent
 Anu Kaljuste (Hellamaa) – Saare maakonna aasta õppija 2019
 Eha Trumm (Orissaare) – ERÜ tänukiri, Saare maakonna parim maaraamatukoguhoidja 2019. aastal, Aasta maaraamatukoguhoidja 2019 nominent, Kaitseliidu Saaremaa maleva Põide malevkonna tänukiri, Saare Maakonna Keskraamatukogu tänukiri
 Erika Pints (Liiva) – Riigikantselei ja Rahandusministeeriumi tänukiri
 Liia Uussaar (Metsküla) – Riigikantselei ja Rahandusministeeriumi tänukiri
 Liilia Kõiv – Aasta lasteraamatukoguhoidja nominent, Saare Maakonna Keskraamatukogu tänukiri
 Liina Antsmaa (Pihtla) – Pihtla Algkool-Lasteaia tänukiri
 Marlin Pärn – Orissaare Gümnaasiumi tänukiri
 Ülle Maimann, Kaie Niit (Kärkla) – Kärkla Põhikooli tänukiri

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

LISA 3

2019. a augusti lõpus avati pärast põhjalikku remonti Lümända keskusehoone. Uutesse renoveeritud ruumidesse kolis ka Lümända raamatukogu.

Soojuspump paigaldati Võhma ja Randvere raamatukokku.

Remondivajadus:

- Abruca raamatukogu – seinte soojustamine, välisseinte värvimine, põrandade lihvimine ja lakkimine
- Laimjala raamatukogu – akende vahetus, põrandade remont
- Leisi raamatukogu – põrandade lakkimine
- Pärsama raamatukogu – põrandade lihvimine ja lakkimine
- Randvere raamatukogu – akende vahetus, sanitaarremont
- Sakla raamatukogu – ahju remont, sanitaarremont
- Tagavere raamatukogu – ahjude remont, põrandade remont, sanitaarremont
- Taritu raamatukogu – ahju remont, sanitaarremont
- Tornimäe raamatukogu – seinte ja lae värvimine, valgustuse väljavahetamine

Hellamaa raamatukogu asub vanas suures amortiseerunud majas. Ruumid on väikesed ja väga külmad. Ühte ruumi paigutati 2019. a soojuspump. Tõenäoliselt valmib 2020. aastal hoone renoveerimise projekt.

Orissaare raamatukogu lugemistoa põrand on lagunened ja ruumide seintes on praod. Raamatukogu asub ühes hoones kultuurimajaga, mille suurema remondiga alustatakse 2020.

või 2021. aastal. Seoses sellega saavad loodetavasti teoks ka vajalikud remonditööd raamatukogus.

Saare Maakonna Keskraamatukogu Raamatukogu ruumid (Tallinna 6, Kuressaare) on kasutusel 2002. aastast. Lähiajal vajaks parandamist lugemissaali lagi, mis vihmadega mitmest kohast läbi laseb ning lugemissaali põrand.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

Esimesel korrusel asuvasse külaraamatukogudesse on kergema liikumispuudega inimestel ligipääs (vähemalt koos abistajaga) olemas. Kaldteed saab kasutada 10 maaraamatukokku sisenemiseks ja ilma lävepakuta sissepääs on kahes raamatukogus.

Teisel korrusel asuvasse külaraamatukogudesse on liikumispuudega inimestel sisenemine raskendatud. Selliseid raamatukogusid on praegu maakonnas 4 (Kaali, Pärsama, Tagavere, Tornimäe).

Varem 2. korrusel asunud Lümända raamatukogu sai 2019. aastal ruumid 1. korrusele ja seega tagati pääs raamatukokku ka liikumispuudega inimesele.

Keskraamatukogu külastamine on liikumispuudega ja ka ratastooliga inimesel võimalik. Olemas on lift ja invatualetid mõlemal korrusel.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Arvutitöökohti on maakonna raamatukogudes kokku 116, millest 66 arvutit kasutajate ja 50 raamatukogutöötajate käsutuses.

Maakonna raamatukogudesse osteti kokku 5 arvutit, 4 monitori, 11 UPS-i, 3 tšekiprinterit, 5 vöötkoodilugejat ja viis Office 2019 litsentsi.

Saaremaa Vallavalitsuse ühishanke kaudu renditi AS-lt Ordi üks arvuti.

Muhu Vallavalitsus rentis Hellamaa raamatukogule kaks ja Liiva raamatukogule kolm arvutit.

Saare maakonnas on avalik WiFi võrk 29 raamatukogus, puudub Kaarma raamatukogus.

3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Komplekteerimispõhimõtted 2019. aastal ei muutunud. Komplekteerimise aluseks on Saare Maakonna Keskraamatukogu komplekteerimispõhimõtted, mille koostamisel on lähtutud järgmistest dokumentidest: SKR põhimäärus (Saaremaa Vallavolikogu 29.11.2018 määrus nr 1-2/62), Rahvaraamatukogu seadus, Rahvaraamatukogu töökorralduse juhend (kultuuriministri 12. juuli 2004. a määrus nr 9), Maakonnaraamatukogude nimetamine (kultuuriministri määrus, jõustunud 19.04.1997), Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude

jaotamise kord (kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määrus nr 1) ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu soovitusel kogude kujundamiseks rahvaraamatukogudele (23.06.2013).

Kõik maakonna rahvaraamatukogud komplekteerivad oma kogud keskraamatukogu kaudu.

Kogude täiendamisel oli endiselt esikohal Eesti autorite ja Eesti kohta ilmuva kirjanduse, samuti lastekirjanduse ning oma piirkonna kodulooliste trükiste soetamine. Olulisel kohal oli ka teatmeteoste ja teadmiskirjanduse ning väärt tõlkekirjanduse tellimine.

Külaraamatukogud saavad keskkogust tellimislehed tavaliselt kord nädalas, (enamasti siiski tihedamalt), millede põhjal teevad oma valikud ise, lähtudes oma rahalistest võimalustest ning arvestades oma raamatukogu teeninduspiirkonna eripära (kooli või lasteaia olemasolu, piirkonnas asuvad asutused, suvitajate soovid jne).

Keskraamatukogu koostab külaraamatukogude tellimuste alusel iga nädal koondtellimused, olles võrrelnud kolme hulgilao vahel hindu. Tellimused tehakse hulgiladudest (Apollo, Rahva Raamat ja Raamatu Kodu) ja otsetellimused kirjastustest (Varrak, Ersen) ning kirjanikelt.

Teavikute saabumine Kuressaarde toimus tavaliselt tarnijate kulul, enamasti 1-5 korda nädalas. Peamised tarnijad olid Rahva Raamat, Apollo, Raamatu Kodu, Varrak ja Ersen.

Vajadusel tõi raamatupakid Tallinnast ära Saaremaa Vallavalitsuse auto või tellisime majandusvedude teenust AS-lt Tehtal. Tavaliselt ühildati teavikute transport näituste vms Tallinnast toomise või sinna tagasi viimisega.

Raamatupakkide toimetamise – reeglina kaks korda kuus (mõnel kuul ka sagedamini) – külaraamatukokku organiseerivad külaraamatukogude juhatajad ise.

Teavikute pidev järelkomplekteerimine maakonna külaraamatukogudele toimub paralleelselt jooksva komplekteerimisega.

2019. a pöörati rohkem tähelepanu kaasaegsete venekeelsete raamatute soetamisele. Kohalik vene lugejaskond on väike, kuid kirjandushuviline ning uut kirjandust loetakse meelsasti.

Ostetud teaviku keskmiseks hinnaks kujunes 2019. aastal nagu 2018. aastal 12,03 eurot.

Saaremaa vald andis teavikute soetamiseks elaniku kohta 3,25 € (2018 - 3,24 €), Muhu vald 2,54 (2018 - 2,48 €) ja Ruhnu vald 12,67 (2018 - 11,70).

USA Suursaatkonna toetus keskraamatukogu Ameerika teabepunktile teavikute (raamatud, perioodika) ostmiseks oli 1320€ (2018 - 1757 €).

Kokku saabus 2019. maakonna raamatukogudesse 15 405 (2018 - 13 110) teavikut, millest annetusi oli 2008, so 13% (2018 - 1177, s.o 9%). Suurimad annetajad olid Eesti Hoiuraamatukogu, Kultuuriministeerium ja kohalikud elanikud.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Raamatute ostmiseks kulus maakonnas kokku 174 394 eurot (2018 - 145 247 eurot, s.o 81,6%), mis on 81,8% kogu komplekteerimissummast. Keskkokku (sh 26 haruraamatukogu) soetati raamatuid 163 800 euro eest, mis on 81,9% keskkogu komplekteerimisrahadest.

2019. a tuli maakonna raamatukogudesse raamatuid juurde 15226 eksemplari (2018 - 12 821 eksemplari), millest osteti 13241 eksemplari (2018 - 11 716 eksemplari) ning 1985 eksemplari (2018 - 1105 eksemplari) olid annetused. Maakonda juurdetulnud raamatutest oli 67,4% oli ilu- ja lastekirjandus (2018 - 69,8%). Juurdetulnud teadmiskirjandusest moodustas liik 3 - 5,8%, liik 7 - 4,2%, liik 1 - 3,7% ja liik 61 - 2,9%. 1,3% (2018 - 1,5%) juurdetulnud raamatutest olid võõrkeelsed.

Keskkogu (sh haruraamatukogud) raamatufond suurenes 14166 eksemplari võrra, millest ostud olid 12323 eksemplari ning annetusi 1843 eksemplari. Keskraamatukogu fondi lisandunud raamatutest 66,9% oli ilu- ja lastekirjandus, 1,4% juurdetulnud raamatutest olid võõrkeelsed.

Ameerika saatkonna toetusega osteti 123 ingliskeelset raamatut, sh ilukirjandus ning enamasti ettevõtlust, turismi, majandust ja turundust käsitlevad teosed.

Keskraamatukokku Kuressaares osteti iga nimetust raamatuid keskmiselt 2 eksemplari. Väga nõutud ja populaarseid ilukirjanduslikke teoseid vahel 5 eksemplari ja vajadusel enamgi.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Maakonnas tervikuna moodustasid perioodikale tehtud kulutused komplekteerimissummast 17,5%.

Kogu Saaremaa valla raamatukogude perioodika telliti 2019. aastal keskkogu vahendusel, arvestades haruraamatukogude soove.

Perioodikat telliti maakonna raamatukogudesse 37 311 € eest, millest 2952 € osteti kultuuriperioodikat.

Keskkogul (sh 26 haruraamatukogu) kulus perioodika tellimisele 34 753 eurot, mis on 17,4% komplekteerimiskuludest.

Keskkogus Kuressaares oli võimalik lugeda 133 nimetust ajakirju ja 21 nimetust ajalehti.

Ameerika saatkonna toetusega osteti keskkokku 12 nimetust ajakirju (sh majandust, poliitikat, teadust, turismi ja popkultuuri käsitlevad ajakirjad).

Maaraamatukogudesse oli tellitud 1-32 nimetust ajakirju ja 1-10 nimetust ajalehti.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviste ostud maakonnas (839 euro eest) moodustasid kogu maakonna komplekteerimissummast 0,4% nagu varasemalgi aastal.

Auviseid tuli maakonna raamatukogudesse juurde 101 (2018 - 178), millest 93 (2018 - 109) olid ostud ja 8 (2018 - 69) annetused. Elektroonilisi teavikuid saadi maakonda 4, kõik annetused.

Raamatukogude kasutajate huvi auviste ja elektrooniliste teavikute vastu on väike ning seetõttu on nende komplekteerimine ka vähenenud.

Muid teavikuid lisandus maakonna raamatukogudesse 74 (2018 – 110), millest 63 ostud (2018 – 107) ja 11 annetused (2018 – 3). Valdavalt on muud teavikud erinevad lauamängud, mis viimasel ajal on raamatukogude külastajate hulgas osutunud väga populaarseks.

3.2 inventuurid, mahakandmised

Inventuur viidi läbi Tagavere raamatukogus.

Maakonna raamatukogudest kustutati 18 360 raamatut, 839 ajakirja aastakäiku, 14 auvist, 11 elektroonilist teavikut ja 3 muud teavikut.

Saaremaa Halduse abiga korraldati 13 maaraamatukogust lagunenud ja aegunud teavikute korjering ning jäätmejaama viimine.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Seoses struktuurimuutustega ja koosseisude vähendamisega lühenesid 9 Saaremaa valla raamatukogu lahtiolekuajad (Kaal, Kihelkonna, Leisi, Pihtla, Pärsama, Randvere, Sandla, Tagavere, Tornimäe).

Väliteeninduspunkte on kolmel külaraamatukogul – Laimjala, Pihtla (2) ja Sakla, Laimjala teeninduspunktis Saarekülas ja Sakla teeninduspunktis Kallemäe koolis on võimalik lugemisvara laenutada neljapäeviti. Pihtla raamatukogu juhataja käib laenutamas Pihtla Lasteaed-Algkoolis ja Vätta külade seltsimajas. Mõlemas kord kuus.

Omniva lepingulisena osutavad postiteenuseid 7 külaraamatukogu (Aste, Lümända, Mustjala, Salme, Torgu, Tornimäe ja Valjala).

Kuressaares keskraamatukogus on lugejatel võimalus viiviste eest tasuta ülekandega Saaremaa Vallavalitsuse pangakontole.

Saaremaa valla maaraamatukogude liitumine keskkoguga on muutnud tihedamaks linna- ja maaraamatukoguhoidjate suhtlemise ja koos tegutsemise hea lugejateeninduse nimel.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Saaremaa rahvaraamatukogudes on tagatud elanikele juurdepääs avalikule teabele. Kasutajate käsutuses on 65 arvutit, Kuressaares 16 arvutit. WIFI leviala ei ole ühes maaraamatukogus.

Maaraamatukoguhoidjate hinnangud internetipunktide kasutamise kohta on erinevad. Osades raamatukogudes oli 2019. a külastajaid vähem, mõnes rohkem ja osades jäänud samale tasemele.

Külastajate koosseis ja eesmärk, miks AIP-i külastatakse, on jäänud samaks. Peamised külastajad on vanemad inimesed, kes tihti vajavad abi internetis toimingute tegemisel ning lapsed, kes veedavad vaba aega. Elavam on internetipunktide külastamine suvekuudel, kui Saaremaad külastavad turistid ja puhkajad.

Internetipunktide kasutajad külastasid põhiliselt internetipanka, sotsiaalmeedia kanaleid, infoportaale, ajalehtede võrguväljaannete lehekülgi, osteti praami- ja lennupileteid, otsiti infot vaatamisväärsuste kohta, digiallkirjastati dokumente jne. Raamatukogu arvuteid kasutatakse ka siis, kui on vaja midagi välja printida.

Keskraamatukogu internetipunkti külastusi Kuressaares oli 2019. aastal 21 352, mis on 0,5% vähem kui eelmisel aastal.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte

2019. aasta oli Saare maakonna raamatukogudele tööine ja tegus. Kõik raamatukogude statistilised arvnäitajad kasvasid 2019. aastal võrreldes 2018. aastaga. Rõõmustav on see, et lugejate hulka on tulnud rohkem lapsi ja noori.

- Maakonna elanike arv vähenes 2019. aastal 123 inimese võrra.
- Raamatukogude kasutajate hulk suurenes 243 inimese võrra. Saare maakonna elanikest kasutas raamatukogude teenuseid 36,5% (2018 - 35,7%).
- Laenutusi elaniku kohta oli maakonnas 9,4 (2018 - 8,5).
- Laenamissagedus maakonna raamatukogudes kokku 25,7 (2018 - 23,9).
- Maakonna raamatukogude kojulaenutustest 82,4% (2018- 80,6%) olid raamatud, 17,4% (2018 - 19,2%) perioodika ja 0,2% auvised nagu varasemalgi aastal.
- Ilukirjanduse osakaal maakonna kojulaenutuste hulgas on kasvanud. 2019. a oli 74,9% kojulaenutustest ilukirjandus (2018 - 60,4%).
- Kojulaenutustest moodustas võõrkeelne kirjandus 1,1% (2018 - 0,9%).
- Laenutustest moodustasid kojulaenutused 78,2% (2018 - 83,6%).

Laenutuste üldarvu tõstis kindlasti oluliselt kohallaenutuste arv, mis on kasvanud ning mida on ilmselt hoolikamalt registreeritud.

Tabelites toodud arve 2018. ja 2019. aasta kohta ridadel *sh keskraamatukogu* ei saa võrrelda, kuna 2018. a kohta on kirjas andmed ainult Saare Maakonna Keskraamatukogu kohta, 2019. aasta number sisaldab lisaks ka keskraamatukogu 26 haruraamatukogu näitajaid.

Tabel 5

Raamatu- kogu	Lugejad 2018	Lugejad 2019	Muutus (+-)*
Linna/maak. rmtk	12115	12358	+ 243
Sh keskk	5816	11698	

*Peale haldusreformi

Raamatu- kogu	Külastused 2018	Külastused 2019	Muutus (+)*	Virtuaal- külast. 2018	Virtuaal- külast. 2019	Muutus (+)*

Linna/maak. rmtk	197071	209240	+ 12169	37939	44260	+ 6321
Sh keskk	109064	200282		14300	44260	

Raamatu- kogu	Laenut-d 2018	Laenut-d 2019	Muutus (+)*	Päringud** 2018	Päringud** 2019	Muutus (+)*
Linna/maak. rmtk	289407	317810	+ 28403	4748	4927	+ 179
Sh keskk	128329	302392		2827	4779	

Tabelis toodud laenutused sisaldavad kõiki laenutusi, sh ka kohalkasutuse laenutusi.

Saare maakonna maaraamatukogudest enim laenutatud raamatud 2019. a

Rusikad - inimene on inimesele hunt : romaan	Anniko, Silver	177
Elupõletajad - romaan	Tohvri, Erik	159
Avameri. Kaptin - mereromaan	Uustulnd, Lembit	156
Ära unusta mind - II osa - "Meelespead"	Pets, Helju	152
...kes pole kunagi söönud homaari	Jõe, Aliis	147
Minu Muhumaa - lühike libahuntide ajalugu	Pauts, Katrin	146
Hüüdnimi Eestlane - 2	Raudvere, Harry	146
Vale nimega mees - romaan	Lember, Ira	139
Marduse tänav - romaan teleseriaali "Nukumaja" ainetel	Pauts, Katrin	132
Tiiu talu tütrekene - romaan	Ernits, Marje	131

Saare Maakonna Keskraamatukogust (Kuressaares) enim laenutatud raamatud 2019. a

Minu Muhumaa - lühike libahuntide ajalugu	Pauts, Katrin	162
Minu lugu	Obama, Michelle	134
Kolmanda A kriminalistid	Tomusk, Ilmar	100
Kollane autopõrnikas sõidab ringi	Pervik, Aino	96
Harry Potter ja tarkade kivi - [1. aasta - romaan]	Rowling, J. K.	95
Kuidas elad, Ann?	Vallik, Aidi	92
Too mind tagasi - [kadumine. Kahtlused. Hirm]	Paris, B. A.	88
Hamlet	Shakespeare, William	88
Säärane mulk, ehk, Sada vakka tangusoola	Koidula, Lydia	85
Kuristik rukkis	Salinger, J. D.	82

Kogudest leiavad kasutamist eelkõige uuemad raamatud. Eriti nõutud on erinevates meediaväljaannetes tutvustatud teosed.

Aina suuremat populaarsust kogub lauamängude mängimine. Muusikat kuulatakse ja DVD-sid vaadatakse raamatukogudes väga vähe.

Infopäringud

Päringuid registreeriti 2019. a kogu maakonna raamatukogudes kokku 4927, mis on 3,7% rohkem kui eelmisel aastal. Valdavalt olid need teemapäringud.

Sagedamini esitasid päringuid õpilased, täiskasvanud õppijad ja koduloouurimisega tegelevad inimesed. Rohkem küsiti käsitöö (rahvariided), esoteerika, erinevate riikide, seaduste jne kohta.

Näiteid huvitavamatest päringutest: ikoonid, merikapsas, Euroopa Liidu ja Eesti majanduspoliitika ning ettevõtlustoetused, viipekeel, füüsali kasvatamine, hobumadara leidumine ja omadused, Tallinna kodaniku mööbel 20. sajandi alguses, Saaremaa ülestõus 1919, hospitteenus, ventilatsioonitööd, grafiti, luulet eakatele esitamiseks, lugusid Orissaarest, hemofiilia, erivajadustega laste õpetamine, Kreeka õigeusu kloostri toimimine ja kombed, J. Kepleri elu ja kolm seadust, sooline palgalõhe, skautluse ajalugu Eestis ja Euroopas, tänavakivide paigaldamine jne.

Vajati ka erinevatel teemadel luuletusi: perest, aed- ja puuviljadest, karnevalist, lõunamaa ja põhjamaa loomadest, kihulastest ja sääskedest, maadlemisest ja vehklemisest jne.

4.3 RVL teenindus

Maakonnas tervikuna said raamatukogud RVL-i teel kokku 1506 (2018 – 1540) tellimust. Teistelt telliti 1437 (2018 – 1590) eksemplari.

Peamiselt oli tegemist maakonnasisese RVL-ga, mis toimusid läbi Riksi. Maakonnasisese RVL-i puhul korraldati raamatute kättesaamine ja tagastamine raamatukogutöötajate vahendusel või sõprade-tuttavate abiga. Maaraamatukogud esitasid välis RVL-i tellimusi harva.

Keskkoogu Kuressaares tellis raamatuid rahvusraamatukogust, kõikidest kõrgkoolide raamatukogudest, Tallinna Keskraamatukogust ning TÜ Pärnu Kolledži, Kaitseväe Peastaabi, Sisekaitseakadeemia ja TÜ Mereakadeemia raamatukogust.

2019. aastal suurenes digikoopiate tellimise arv (kokku oli 12). Neid telliti nii erialaajakirjadest, kui ka ajalehtedest ja artiklite kogumikest. Väga hea koostöö on raamatukogul kohalike ajalehete ajakirjanikega, kes on seda võimalust korduvalt kasutanud.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Laste- ja noorsookirjanduse komplekteerimispõhimõtted ei muutunud. Eelistati eesti algupärast laste- ja noorte- ning teadmiskirjandust ja väärt tõlkekirjandust.

Komplekteerimisel arvestati nõudlusega nii kohustusliku kirjanduse kui menuraamatute osas ja tehti järelkomplekteerimist soodsamate hindade korral. Välja vahetati vanu trükke. Suurendati kohustusliku kirjanduse nimekirjas olevate raamatute eksemplaarsust.

Seoses Lugemisisu programmiga osteti juurde nimekirja kuuluvaid raamatuid, märgistati need ja paigutati nähtavale eraldi riiulitele. Lisaks tutvusid raamatukoguhoidjad lugemismängude ja tegevustega, millega lugemisisu tunde atraktiivsemaks muuta.

Laste- ja noortekirjandust osteti maakonda kokku 3612 eksemplari, millele kulutati 31352 eurot.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 6

Tabelites toodud arve 2018. ja 2019. aasta kohta ridadel *sh keskraamatukogu* ei saa võrrelda, kuna 2018. a kohta on kirjas andmed ainult Saare Maakonna Keskraamatukogu kohta, 2019. aasta number sisaldab lisaks ka keskraamatukogu 26 haruraamatukogu näitajaid.

Rmtk	Lug-d 2018	Lug-d 2019	Muutus (+/-)*	Külast-d 2018	Külast-d 2019	Muutus (+/-)*	Laenut 2018	Laenut 2019	Muutus (+/-)*
Linna/ma ak. rmtk	2662	2842	+ 180	42142	47117	+ 4975	25533	32634	+ 7101
Sh keskk		2679			45404			31494	

Tabelis toodud laenutused sisaldavad kõiki laenutusi, sh ka kohalkasutuse laenutusi.

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Maakonna lugejate üldarvust 23% (2018 - 22%) olid lapsed. Laste külastused moodustasid kõigest külastustest 22,5% (2018 - 21,4%) ning laenutused 10,3% (2018 - 8,8%).

2019. aastal suurenes oluliselt laste külastuste ja laenutuste arv, millele aitas kindlasti kaasa ettevõtmiste suurem reklaamimine kohalikus meedias, raamatukogu kodulehel ja Facebookis, flaierite jagamine koolides ja lasteaedades ning lastevanemate koosolekutel osalemine ja raamatukogu tegevuste tutvustamine.

Eesti Lastekirjanduse Keskuse projektiga „Lugemisisu“ on liitunud Aste, Lümända, Orissaare, Saare Maakonna Keskraamatukogu, Salme ja Valjala raamatukogu.

Raamatukoguhoidjate eesmärk on saada rohkem lapsi külastama raamatukogu juba lasteaiaaegast alates, et tekitada neis raamatukogu külastamise harjumus. Lapsi tuuakse lugemise juurde läbi lugemisprogrammide, millega raamatukogud on liitunud ning mida kohandatakse vastavalt oma vajadustele, luues programmi läbinutele ergutuseks auhinnad ja premeerimissüsteemi.

Oluline on ka minna laste juurde kooli või lasteaeda. Väga tähtis on koostöö kohaliku kooli, lasteaia ja lapsevanematega.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused vt LISA 4

Raamatukogudes oli lastele palju eriilmelisi näitusi, mille abil sai jutustada lugusid ja viia läbi tegevusi.

Korraldati meisterdamistunde koos juhendaja ja materjalidega. Eriti osavõturohked olid koolivaheaegadel keskkogu laste lugemissaalis toimunud meisterdamistunnid.

Lastele ja noortele korraldatud ettevõtmiste põhiteemad maakonnas olid: rahvakalendri tähtpäevad, Eesti laulu ja tantsu aasta, eesti keele aasta, EV 100, emakeelepäev, sõbrapäev, eesti ja välisautorite lastekirjandus, kodupaiga kultuur ja loodus, aasta loom 2019 – kobras jm.

Kirjanikega kohtumised on lisaks linnale liikunud ka maale. Samuti osalevad külaraamatukogude töötajate kaasabil maapiirkondade lapsed erinevates laste- ja noorteprojektides (Nukits, Lugemisisu, ettelugemisvõistlus, kohtumised huvitavate inimestega).

Lastele esinesid kirjanikud Marko Kaldur koos Tähekiirega (Aste, Lümanda), Anti Saar (Orissaare), Merily Porovart (Salme), Piret Raud ja Ilona Martson (keskkogu, Kärla) ning Kaie Ilves ja Ülle Meister (keskkogu).

Lasteürituste organiseerimisel tehti koostööd koolide, lasteaedade, noortekeskuste ja teiste asutustega.

Lugemiskoer Mia pakkus endaga ajaveetmise võimalust pelglikele lastele, seda paraku viimast hooaega, kuna Mia vanuse tõttu ei olnud koostöö enam võimalik.

Päris uueks ürituste sarjaks oli keskkogus väikelaste raamatukoguhommikud koos vahva tegelaskujuga, mida oli võimalik korraldada 7 korda. Suur vajadus oleks väikelastele ja puuetega lastele pakutavate ürituste järele. Kuna spetsiifikast lähtuvalt tuleks esinejad kutsuda mandrilt, on seega rahastus väga vajalik. Kahjuks ei kvalifitseerunud väikelastehommikud ühegi rahastusprojekti alla.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Seoses Sõmera kodu likvideerimisega ja patsientide Kuressaarde majutamisega, on linnaraamatukogul juurde tulnud psüühilise erivajadusega külastajaid. Et nende inimestega paremini ja tulemuslikumalt suhelda, planeerime töötajatele sellekohaseid koolitusi.

Koduteenust raamatute ja ajakirjade laenutamise näol pakkusid eakatele ja puuetega inimestele raamatukogutöötajad ise või toimus see koduhooldusega tegelevate valla sotsiaaltöötajate vahendusel.

Tabel 7

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv

Saare Maakonna Keskraamatukogu (sh 26 harukogu)	448	448	34
Hellamaa raamatukogu	13	13	3

Tabel 8

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Saare Maakonna Keskraamatukogu	4	76
Liiva	2	32

Keskkogu lasteosakond korraldas Kallemäe Kooli Kuressaare filiaali erivajadustega laste rühmale ürituse, kus jänesekostüümis ürituse juht keetis kapsast, porgandist ja kartulist suppi ning pärast veel laulis kitarril saatel. Suurt elevust tekitasid ka ühe lahke linnakodaniku poolt vaatamiseks ja paitamiseks toodud kaks küülikut.

Randvere (keskkogu harukogu) raamatukoguga ühes hoones asuvas tööõppekeskuses käivad erivajadustega inimesed, kellele raamatukogu juhataja luges ette rahvajutte ja tutvustas rahvakombeid.

Liiva raamatukogu juhataja tutvustas Muhu hooldekodus ja keskkogu linnaraamatukogu töötaja Kuressaare Päevakeskuses eakatele uuemaid raamatuid.

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Saare maakonna raamatukogud andsid jätkuvalt olulise panuse oma piirkonna kultuurielu rikastamise ja elavdamisse.

2019. aastal oli maakonna raamatukogudes kokku 579 (2018 – 574) näitust ja väljapanekut (2017 – 538) ning toimus 552 (2018 – 463) üritust. Erinevatest ettevõtmistest võttis osas 14834 inimest (2018 – 13352).

4.6.1 kohalikul tasandil

Kohalikul tasandil tegid raamatukogud koostööd kohalike omavalitsuste, oma piirkonna teenuskeskuste, rahvamajade, koolide, lasteaedade, muuseumide, noorte- ja külakeskuste ning teiste asutustega, samuti vabatahtlike, seltside ja MTÜ-dega ning teiste maakonna raamatukogudega.

Toredate ja meeldejäävate kultuurisündmuste korraldamise üheks eelduseks on raamatukoguhoidjate hinnangul hea koostöö erinevate partneritega. Raamatukogutöötajad osalesid ka 2019. a erinevate kohalike ürituste ettevalmistamisel (rahvakalendri tähtpäevad,

jaanipäev, Eesti Vabariigi aastapäev, talgud, laadad, külade kokkutulekud jne), olles tihti eestvedajateks.

Keskraamatukogul jätkus endistviisi kohalikul tasandil meeldiv koostöö erinevate Kuressaare linna asutuste – Kunstikooli, Kuressaare Muusikakooli, Kuressaare Ametikooli, Vanalinna Kooli, TalTech Kuressaare Kolledži, MTÜ-ga Oesel Studium, Kuressaare Avatud Noortekeskusega Noortejaam, Kuressaare esperanto seltsiga Osilio, mõlema gümnaasiumi ning linna lasteaedadega. Samuti Saaremaa Vallavalitsuse, Saaremaa Muuseumi, Saare Arhiivraamatukogu, Kuressaare Kultuurivara, Raadio Kadi, AS-ga Overall Eesti ning kohalike ajalehtedega Saarte Hää! ja Meie Maa ning Töötukassa Saaremaa osakonnaga.

Näitused ja väljapanekud

Raamatukogudes eksponeeritud näitused ja väljapanekud olid pühendatud kirjanike, kunstnike ja teiste väljapaistvate inimeste juubelitele, rahvakalendri tähtpäevadele, pärandkultuurile, 100-aastasele Eesti Vabariigile, oma paikkonna ajaloole, eesti keele ning laulu- ja tantsupeo aastale jne.

Suuremad ja huvitavamad näitused keskkogus Kuressaares olid taaskasutust praktiseeriva ungari kunstniku Csilla Bondori näitus “Gravitatsioon, meditatsioon, levitatsioon”, tehase Tarbeklaas toodangu väljapanek ning lastele suunatud näitused ja väljapanekud (Larissa Alase nukud, „Barbie 60 - mängud mängitud“, Lena Revenko, Irena Aizen „Jänesed ja muu“, kompositsiooninäitus „Leonardo da Vinci jälgedes“, köitenäitus "Väike prints" jt). Ameerika Suursaatkonna vahendusel jõudsid Kuressaarde näitused „Asian American and Pacific Islanders – traditsioonid, toit ja vaatamisväärsused“ ja „Ameerika turismisihthkohad 2019“.

Sakla raamatukogus sai vaadata mitmeid kohalikku ajalugu ja olustikku käsitlevaid näitusi – „Ajalooline ülevaade tantsupeost osavõtjatest Valjala piirkonnas“ ning „Valjala valla ja Sakla külaarengu Seltsi autasud läbi aastate“.

Kirjandusfestivali Prima Vista näitustel Orissaares sai tutvuda kunstnik Urmas Viigi loominguga, vaadata Orissaare Gümnaasiumi, Leisi Keskkooli ja Tornimäe Põhikooli õpilastööde näitust „Naljast kaugel“ ning noortekeskuse töötoas valminud lõbusatest töödest väljapanekut „Loomisrõõm“.

Hellamaa raamatukogu mahukamad näitused olid pühendatud laulu- ja tantsupeole ning kohalikele käsitööle ja murdekeelele („Raamatukoguhoidja rahvariided läbi 10 laulupeo“, „Akkame aga ehtima. Laulupidu 150. Tantsupidu 85“, „Kenad köögipõlled ja rätikud“, „Pisike muhu kiele küögisõnaroamat“).

Kirjandusüritused, kohtumised kirjanikega ja raamatuesitlused

2019. aasta oli rikas raamatuesitluste poolest. Saare Maakonna Keskraamatukogus Kuressaares olid lugejatega kohtumas ja oma raamatuid tutvustamas Ülo Vooglaid ("Elanikust kodanikuks. Käsiraamat isemõtlejale"), Rein Veidemann ("Piimaring"), Tunne Kelam ("Isamaa tõde hoiledes"), Harry Raudvere ("Pahapulli Pahalased"), Annela Laaneots ("Minu Setomaa : külatüdrukust kuningriigi peaks"), Peeter Võsa ("Eesti rahva appikarje. "Võsareporter" lugu")

ning toimus Avo Tamme saksofonihäppening ja raamatu "Hiiumaal on sõnadel hea olla" esitus. Keskkogus oli kohtumine kokaraamatute autori Kristina Efertiga.

Valjala raamatukogus tutvustas oma uut raamatut "Ei hõbedat, ei kulda : publitseeritud jutte ja uurimusi" Bruno Pao, Kõrkvere raamatukogus raamatut "Šamaan Evald Piirisild : Kotkasule lend" autor Evald Piirisild.

„Eesti 100 luuleraamatut“ sarjas ilmus mitmete Saaremaa luuletajate raamatuid, mida autorid ka raamatukogudes esitlemas käisid. Salme raamatukogus Helle Timm ja „Mere tagant tulevad linnud“, Valve ja Jaanus Reede „Elu võlud ja valud“ ning Valve Reede „Reede riimid“. Leisi raamatukogus tutvustas oma luuleraamatut „Kõige ilusam taevas on me kodude kohal“ Ülle Rand.

Raamatukogude külalisteks olid kirjanikud Adena Sepp (Salme, Kärla), Valdur Mikita (Torgu), Tarmo Teder (Torgu), Virve Osila (Salme) ning Piret Raud ja Ilona Kivirähk Kuressaares keskkogus. Ruhnu raamatukogus toimus Jürgen Rooste luuleõhtu. Aste raamatukogus kohtusid lugejatega Marko Kaldur ning Kristiina Ehin ja Silver Sepp.

XVI kirjanike tuuri "Sõnaränd" raames esinesid keskkogus Kuressaares ja Orissaare raamatukogus Adam Cullen, Jelena Skulskaja, Triin Soomets ja Kaarel B. Väljamäe.

Suursündmuseks Saaremaa kirjanduselus oli 2.-5. maini toimunud Tartu kirjandusfestivali Prima Vista ettevõtmised Orissaares. Kogu Orissaare programmi kohapealseks koordinaatoriks oli Orissaare raamatukogu juhataja Eha Trumm, kes tegi ära tõeliselt suure töö projektide kirjutamisel, esinejate ja koostööpartnerite otsimisel ning nendega kokkulepete sõlmimisel ja ürituste läbiviimisel.

Festivali teemal "Naljast kaugel" toimus neil päevil hulk lugemise ja raamatutega seotud ettevõtmisi. Õpilased kohtusid lastekirjanik Anti Saarega, oli töötuba „Loomisrõõm“, 7.-11. klassi õpilastele kommenteeris filmi „Siin me oleme“ semiootik ja kirjanduse uurija Kadri Tüür, toimus kasutatud raamatute laat ja sai vaadata Taritu Tubateatri etendust „Tädi Teresa“. Kirjanduslikul õhtupoolikul lugesid näiteringi õpilased ette tekste teemal „Orissaare kirjanduses“, kirjanike vestlusringis osalesid Merca (Merle Jääger), Mudlum (Made Luiga), Contra (Margus Konnula) ja Mehis Tulk ning oma luulet luges ja laulis Orissaare kandi noor luuletaja Merily Porovart. Töötuba „Vanade raamatute loominguline kasutamine“ juhendas Kõrgema Kunstikooli Pallas disaini ja restaureerimise osakonna juhataja Maila Käos. Juhan Peegli 100. sünniaastapäeva puhul meenutas õpetajat ajakirjanik Anu Pallas. Vaatamiseks olid väljas mitmed näitused. Kahe bussiga toimus ringreis „Kirjanduslikud kivid Muhus ja Ida-Saaremaal“, lisaks Juhan Smuuli koduküla Koguva ja Põide kiriku külastus.

Koos kolleegide Sirje Tarvise ja Marlin Pärnaga kavandatu ning elluviidu leidis tunnustamist ka Prima Vista festivali projektijuhi Kaisa Maria Lingi poolt ajalehes Saarte Hääl: "Tahaksin ainult kiita kohalikku korraldustiimi Orissaare raamatukogust, kes meid nii lahkesti vastu võtsid ja naljateemalist kirjandusfestivali väga tõsiselt korraldasid."

Tartust saabus orissaarlaste poolt ettevalmistatud üritustest osa saama 21 inimest, nende hulgas ka ameerika kirjanik ja muusik Ron Whitehead, kes oli 2019. aasta Tartu linna resident-kirjanik. Oma facebooki postituses kirjutab ta: „Yesterday and today I am visiting Orissaare on Saaremaa, Estonia's largest island, helping kick off the Prima Vista Festival. Yesterday, I listened to a fantastic 3-hour presentation, by 4 Estonian authors, on the necessity of dark humor as a necessary means of survival in the midst of oppression and suffering. This morning we take

a long island walk then, in the early afternoon, make the 5-hour bus ride back to Tartu.” Ron Whitehead, UNESCO Tartu City of Literature Writer-in-Residence.

Kokku võttis nelja päeva jooksul erinevatest üritustest ja tegevustest osa 403 külastajat.

Juhan Peegeli 100. sünniaastapäevale pühendatud üritused toimusid Leisi ja Tornimäe raamatukogus.

Pärandkultuuri ja kohalikku pärandit tutvustavad ning jäädvustavad ettevõtmised

Raamatukogudes tähistati rahvalikke tähtpäevi ja tutvustati kombeid.

Hellamaa raamatukogu külaliseks oli eesti filoloog ja hobuturismitalu omanik Martin Kivisoo, kes rääkis teemal „Rahvatarkused suulises pärimuses“ ja esines folkloorirühm „Uijee“. Üle-eestilise õpitunni raames õpiti Hellamaa raamatukogus vanu muhu laule ja odrajahukäkkide tegemist, saadi teada vanade külavahelaulude autorite põlvnemisest ja elukäikudest ning otsiti 180 pakutud sõna seast “kõige kenamat muhukielset sõna”.

Sakla raamatukogu juhataja on tegev ka Sakla muuseumis. Ürituste korraldamisel ja läbiviimisel olid tal abiks vabatahtlikud külaseltsi liikmed. Muuseumiekskursioone ja erinevaid töötubasid (kangakudumine, õmblemine, võitegemine, kalasuitsutamine ja kasevihtade valmistamine) korraldati koolidele, raamatukogudele, hoolekandeesutuste liikmetele, MTÜ-dele ja erinevatele reisiseltskondadele.

Sakla raamatukogu lõi kaasa ka Saaremaa avatud talude päevade ning Saaremaa toidufestivali ürituse „Külla külla“ läbiviimisel, mille käigus kutsuti huvilisi tutvuma külade lugudega ja maitsma põnevaid kohalikke maitseid. Saaremaa toidufestivali raames toimus ka Tagaverel üritus, kus oli võimalik külastada seltsimaja ja Tagavere raamatukogu ning saada ülevaade Tagavere raamatukogu pakutavatest teenustest.

Sakla raamatukogu juhataja osales üleriigilises käsitööprojektis „Lapivaip Eesti Vabariik 100“. Lisaks võttis ta osa ka projektist „Balti kett 30“, kus pidi valmistama lapivaiba oma mälestuse jäädvustamiseks. See projekt hõlmab Eestit, Lätit ja Leedut.

Kõrkvere raamatukogus rääkis preester Toivo Treima lihavõttepühade traditsioonidest ning munade värvimist looduslike värvidega juhendas Reelika Laks.

Huvilistele pakuti ka loodusteadmisi. Kõrkvere raamatukogu organiseeritud matka käigus Kübassaares õpiti Andres Hanso juhendamisel tundma looduskaitse all olevaid taimi. Abruca raamatukogu juhataja korraldas 2019. a Abruca looduse ja kultuuriloo tutvustamiseks 3 loodusmatka ja 3 kirjanduslikku loodusmatka.

Laimjala raamatukogu juhataja andis oma panuse Laimjala Valss V korraldamisse ja osales Randvere külaplatsi avamise ning Kingli mõisapargis toimunud Ida-Saaremaa ja Muhumaa laste laulupäeva organiseerimises.

Leisi raamatukogus tutvustas Irja Aardam erinevaid rahvalikke muusikariistu.

Seoses Eesti laulu ja tantsu juubeliaastaga olid raamatukogud abiks tantsu- ja koorijuhtidel vajalike nootide ning tantsude õppimiseks vajalike lisamaterjalide otsimisel. Senisest enam tundsid raamatukogude külastajad huvi rahvarõivaste valmistamist käsitleva kirjanduse vastu.

Kärla raamatukogu koostas PowerPoint esitluse „Kärla kultuuriloolised paigad“.

Hellamaa raamatukogu juhataja esitas Eesti Rahvaluule Arhiivile kaastöö kaladest, kalanimedest, kalapüügist ja kalatoitudest. Metsküla raamatukogu juhataja koostas uurimustöö Metskülas kasvava eaka looduskaitsealuse tamme kohta („Metsküla Jaani tamme lugu“).

Muud kultuurisündmused

Kärla raamatukogus oli külas Kalle Laanet. Hellamaa raamatukogus rääkis hobiajaloolane Rein Saksakulm 1919. aasta mässust ja näitas teemakohaseid fotosid. Laimjala raamatukogus esines teemal „Avatud silmadega läbi elu“ Heli Maajärv.

Keskkogus Kuressaares oli gümnaasiumiõpilastele USA saatkonna pressi- ja kultuuriatašee Ed Dunni loeng „Minu elu diplomaadina“. Toimus filmiõhtu: „Above and Beyond: NASA teekond homsesse“.

Koostöös kohalike seltsidega kutsusid raamatukogud ühisüritustele esinema ka kohalikke teatritruppe. Metsküla teatripäeva üritusel esinesid Leisi kooli õpilased luulekavaga, Taritu Tubateater etendusega „Tädi Teresa,“ ja Karja näitering etendusega „Karja lossi vaim“. Kõrkveres oli külas Tornimäe näiteseltskond etendusega „Võõras mees majas“.

Klubiline tegevus

Pihlta raamatukogus käivad koos ristsõnade lahendajad, Valjala ja Tagavere raamatukogus mälumänguharrastajad, Eikla raamatukogus naiskodukaitsjatest koosnev seltskond, kelle eesmärgiks on heategevus ning seoses sellega heategevusoksjonite tarvis erinevate esemete valmistamine ja hankimine. Käsitööhuvilised saavad kokku Eikla ja Metsküla raamatukogus.

Tegevust jätkas Salme keskpäevaklubi, mille üks eestvedajatest ja ettevõtmiste korraldajatest on Salme raamatukogu juhataja Maie Alas. Esinema kutsutakse külalisi ja lektoreid nendest valdkondadest, mis klubi liikmetele huvi pakuvad. 2019. a rääkis Leonora Kraus meeleolu ja mõtlemise mõjust tervisele, Piret Paomees stiilist ja riietusest. Kohtuti Marina Kaljurannaga ja Siiri Kännuga. Sai vaadata Salme Vallateatri etendusi "Suur mees juba" ja "Tüürimees Benjamin" ning näidendit "Ühe öö saladus" Salme seniortrupilt. Toimus matk Koigi rabasse.

Kuue teistkümnendat aastat tegutses Orissaare kirjandussõprade klubi, mille eestvedajad ja ürituste korraldajad on Orissaare raamatukogu töötajad. Kokku saadakse enamasti kord kuus. Osa ettevõtmisi toimub ainult koos kirjandusklubiga. Näiteks toimus 2019. a klubi liikmete reis Muhumaa kultuuriloolistesse paikadesse.

Enamusest ettevõtmistest ja kohtumistest on aga kõigil soovijail võimalik osa saada. Klubi kokkusaamistel tutvustati uudiskirjandust, raamatusarju "Kirjanikud omavahel" ja "Looduse lood", üritustesarjas "Käbi ei kuku kännust kaugele VI" oli ettekanne ja viktoriin Erni, Pedro ja Otto Krustenist. Naistepäeva üritusel "Salapärased naised" tehti juttu naistest ja

naistepäevast. Muhi perearstikeskuse õde rääkis tervislikust toitumisest, kuulati reisimuljeid mitmetest maadest ning ülevaadet talvise pööripäeva ja toomapäeva kommetest, ilmast, söökidest-jookidest ning rituaalidest meil ja mujal maailmas.

2019. a loodi Lümända raamatukogu juurde kirjandusklubi, mille liikmed hakkavad kokku saama kord kuus. Esimesel kokkusaamisel, vesteldi lugemiseelistustest, lemmikraamatutest ja arutati klubi tegevusplaane.

4.6.2 riiklikul tasandil

Eesti Kultuuriministeerium – maakonna koolitusprojektid
 ERÜ – koolitused, seminarid
 Eesti Lastekirjanduse Keskus - koolitused, üleriigilised ühisprojektid, näitused
 Eesti Rahvusraamatukogu – koolitused
 Eesti Hoiuraamatukogu – kogude täiendamine
 Eesti Kirjanike Liit – kirjanike tuur
 Deltmar OÜ - info- ja kataloogisüsteemi RIKS kasutamine
 Põhja-Ameerika Ülikoolide Keskus – tutvustused õppimisvõimalustest USA-s
 TalTech AR, TÜR, TLÜ AR, EMTA raamatukogu, TÜ Pärnu Kolledži raamatukogu, Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseum, Kaitseväe Peastaabi raamatukogu, Tallinna Keskraamatukogu – RVL
 ETKA Andras – koolitused, ühisprojektid
 Eesti Kultuurkapital – projektitoetused
 Rahvakultuuri Keskus – koolitus,
 Tartu Ülikool - koolitus
 Eesti Töötukassa – tööpraktika
 MTÜ Kirjandusfestivali Prima Vista meeskond – Prima Vista sündmused Orissaares
 Liikumine Kodukant – erinevad üritused
 PRIA – projektid
 Reumaliit – koolitus
 Riigi Infosüsteemide Amet – projekt „IT-vaatlik“
 Riigikantselei ja Rahandusministeerium – küsitluse „Eesti 2035“ arvamuskorje kogumine

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil

Jätkus 2005. aasta aprillist alguse saanud Saare Maakonna Keskraamatukogu ja Ameerika Suursaatkonna koostöö (näitused, üritused, koolitused, loengud, väitlusõhtud, komplekteerimine). Koostöö tulemusena Ungari Instituudiga sai võimalikuks mitme näituse eksponeerimine keskraamatukogus Kuressaares.

Projekti "From Lithuania to Finland. Strengthening International Relations of Libraries" raames algas koostöö Leedu (Kaunase regiooni) raamatukoguhoidjatega.

Saklas olid laagris 60 Soome koolilast, keda kaasati erinevatesse tegevustesse.

2019. a oli juba teist aastat Abrukal Kuressaare eesti keele suvekursus. Kursuslased olid pärit Prantsusmaalt, Venemaalt, Ameerikast, Ukrainast jne. 2019. a oli neid 18. Abruka raamatukogu juhataja suhtles kursuslastega väga lihtsas eesti keeles. Mõlemapoolselt peeti seda väga meeldivaks ja huvitavaks kogemuseks.

Saaremaale on elama asunud erineva keele ja kultuuritaustaga inimesi. Raamatukogud püüavad ka neid kaasta kohaliku kultuuriellu. Hellamaa raamatukogu on tutvustanud kirjandust ning kutsunud üritustele soomlastest elanikke ja ka suvitajaid, abistanud venekeelseid elanikke AIP-s.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

2019. aastal viidi maakonna raamatukogudes läbi 493 (2018 – 454) individuaalkoolitust. Rühmakoolitusi oli 128 (150 – 2018), milles osales 1476 inimest.

Sihtrühmade ja ka teemade osas muutusi ei olnud.

Individuaalkoolituste sihtrühm oli endiselt täiskasvanud vanuses 50+. Õpetust ja abi vajatakse kõige enam e-keskkonnas toimetamisel (perioodika tellimine, arvete maksmine internetis, töövõimetoetuse taotlemine, tuludeklaratsioonide täitmine, Euroopa ravikindlustuskaardi tellimine, e-posti aadresside tegemine, elektrilepingud, ID-kaardi sertifikaadi uuendamine, maakonna ajalehtede arhiivi kasutamine, digilugu.ee jne). Sooviti ka juhendamist nutitelefoni kasutamisel.

Rühmakoolituste peamine sihtrühm on õpilased ja lasteaia vanema astme lapsed, kellele tavaliselt tutvustatakse raamatuhoiu põhitõdesid, raamatute paigutust riulil, elektronkataloogi, raamatukogu kasutamise korda jne. Tihedamaks on muutunud koostöö õpetajatega, kes otsivad rohkem erinevate teemade tutvustamise võimalusi raamatukogus.

2019. aasta rühmakoolituste arvus sisalduvad ka seekord kõik raamatukogude poolt korraldatud mingeid teadmisi või oskusi pakkunud ettevõtmised (meisterdamistunnid lastele ja täiskasvanutele, mälu treeningud, hispaania keele kursus, meediakirjaoskuse tunnid, e-kursused MOOC „Ages of Cathedrals“ ja „Speak English Professionally“).

Jätakuvalt olid väga populaarsed raamatukoguhoidjate, õpetajate jt juhendamisel toimunud lastele mõeldud meisterdamistunnid, kus ise saab midagi teha ning valmis tehtu ka koju kaasa võtta.

Neli raamatukogu osales 11. oktoobril toimunud ETKA Andras üle-eestilises täiskasvanuhariduse sündmuses „Õpitund“.

14.-18. oktoobrini sai keskkogus internetipunktis programmi „Igapäevane nutikas“ raames toimunud individuaalkoolitustel õppida Android-seadme igapäevast kasutust ning ID-kaardi kasutamist e-teenustes.

20. novembril osalesid raamatukogud Riigi Infosüsteemi Ameti ülekutsel kampanias „IT-vaatlik“, mille raames anti kasutajatele nõu, kuidas turvaliselt internetis toimetada, kuidas ära tunda petukirja, kuidas vältida ohte sotsiaalmeediat kasutades jne.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Raamatukogud kasutavad raamatukoguteenuste ja -ürituste tutvustamiseks ning muu info jagamiseks raamatukogude kodulehti, sotsiaalmeedia kanaleid (Facebook, Instagram, blogi), Saare maakonna mõlemat päevalehte (Meie Maa ja Saarte Hääl) ning kohalikke raadiot Raadio Kadi. Teavet jagati Saaremaa (<https://www.sundmused.saaremaavald.ee/et>) ja Muhu valla kodulehtedel, abruklaste listis, emakeeleõpetajate ja huvijuhtide listis, Vikerraadio muhukeelsetes uudistes ning veebilehel <http://www.kultuurikava.ee>. Koostati flaiereid. Maapiirkondades jagati infot ka kohalikel teadetetahvritel ja paikkondade infolehtedes ning kogukonnaüritustel.

Väga tõhusamaks teavitusviisiks peeti suusõnalist teavet ning ürituste puhul ka isiklike kutsete saatmist.

Oma koduleht on keskkogul <https://skr.lib.ee/>, Orissaare raamatukogul <http://orissaareraamatukogu.onepagefree.com/> ja Abruka raamatukogul <https://abrukainfo.eu/raamatukogu/>.

Hellamaa raamatukogu juhataja osales muhukeelse aabitsa ja „Muhu eluülikooli lugemiku“ jaoks materjali kogumises.

Kärla raamatukogu koostas ja avaldas trükise „Kärla raamatukogu 140“.

4.9 Andmebaasid

Täiendati andmebaasi RIKS. Koostöö OÜ Deltmari ja Meelis Lilbokiga on jätkuvalt väga hea. Kõik tekkinud mured ja ettepanekud leiavad alati väga kiiresti vastuse ja lahenduse.

Keskraamatukogu kodulehelt leiab viiteid otsingukataloogidele, digiteeritud materjalidele ning muudele erinevatele andmebaasidele ja infoallikatele.

Saare Maakonna Keskraamatukogus bibliografeeriti valikuliselt kohalikke ajalehti ja erinevates ajakirjades ilmunud Saaremaa-ainelisi artikleid ning Saaremaa Muuseumi kaheaasta raamatute artikleid.

Kavas on 2020. aastast alates uuesti alustada kohalike ajalehtede põhjalikumalt bibliografeerimist, kuna andmebaasis Digar Eesti artiklid olevatele digiteeritud kohalike ajalehtede Meie Maa ja Saarte Hääl artiklitele ei ole juurdepääsu.

5. 2020. aasta tegevused

- Kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine elanikkonnale.
- Teeninduspiirkonna lugejate vajadusi rahuldav ja Kultuuriministeeriumi lepingut järgiv kogude täiendamine.
- Dokumentatsiooni kaasajastamine seoses muutustega raamatukoguvõrgu struktuuris (ametijuhendid, kasutuseeskiri, arengukava jne).
- Ühiste ettevõtmiste (näitused, üritused, koolitused) läbiviimine koos heade koostööpartneritega.
- Uute projektide kavandamine ja elluviimine.
- Kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine, õppe- ja kultuurireis Ida-Virumaale ja Narva raamatukokku.

- Raamatukoguüritustega digikultuuri aasta ning eesti rahvajutu aasta tähistamine.
- Ameerika teabenurga 15. sünnipäeva tähistamine
- Üleriigilise 29. maaraamatukoguhoidjate suveseminari korraldamine
- Lugemisisu programmiga jätkamine
- Keskkogus Kuressaares lugejatele laenutamisel iseteenindusvõimaluse pakkumine.

Koostajad:

Anu Vahter, direktor

Maire Rauk, pearaamatukoguhoidja

Liilia Kõiv, lasteosakonna juhataja

Saare Maakonna Keskraamatukogu

LISA 1. Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
Saare Maakonna Keskraamatukogu	319	2838	16301
Hellamaa raamatukogu	9	50	676
Liiva raamatukogu	8	45	161
Ruhnu raamatukogu	1	3	0

LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Kaire Riik (Saare Maakonna Keskraamatukogu) – ettekanne „Põnevat lugemist raamatukogu riulitelt“ (Kuressaare Päevakeskus)

Eha Trumm (Saare Maakonna Keskraamatukogu, Orissaare raamatukogu) – ettekanne „Käbi ei kuku kannust kaugele VI. Erni, Pedro ja Otto Krusten“ (Orissaare kirjandussõprade klubi)

Anu Kaljuste (Hellamaa raamatukogu) – ettekanne „Kõege kenama muhukielse sõna konkursist ja selle tulemustest“ (Muhu jaaniõhtu)

LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2019)
Lümanda	Raamatukogu kolimine sama hoone 1. korrusele ja ruumide renoveerimine raamatukogu tarbeks.

LISA 4. Laste ja noorteüritused

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Saare Maakonna Keskraamatukogu lasteosakond	Lugemiskoer Mia (12 korda)	51
	Raamatukogu esmatutvustus (8 korda)	125
	Meisterdamine (23 korda)	185
	Emakeelepäeva üritused (2 korda)	105
	Kohtumised kirjanikega: Piret Raud ja Ilona Kivirähk	188
	Kaie Ilves ja Ülle Meister	51
	Väikelaste raamatukoguhommikud (7 korda)	109
	Ettelugemisvõistlus	29
	Laste ettelugemishommikud (14 korda)	245

Saare Maakonna Keskraamatukogu harukogud		
Abruka	Laste laager	12
Aste	Kohtumine Tähekiirega Vastlapäev Edgar Valter 90 Ettelugemispäev 2 Lugemisisu kokkusaamist Raamatu leidmine riiulist – 1. klassile	204
Eikla	Lastekaitsepäev Jõulupidu	56
Kaali	Raamatukogutunnid Uute raamatute tutvustus	52
Kihelkonna	„Mammu Muu“ lugemine Vabal valikul joonistamine Joonistamine ja V. Miller „Kolm kanget sõpra“ lugemine“ Kellaaja õppimine I ja II klass - voltimine II klass - lugemine, joonistamine, voltimine Mängud Muinasjuttude jutustamine II klass - muinasjutud Jõululuuletuste õppimine	51
Kõrkvere	Ettelugemised: S. Grimm“ Greta päikesekiir“, O. Saar “Lõvi Lõrr ja jänes Jässi seiklused“, K. Kass “Lõvi Leo“, „Eesti muinasjutud“ Lucht, I “Looduse aastaring“	24
Kärla	Etlejate konkurss (koostöös kooliga) Ettelugemispäev (kõik klassid) Külas Piret Raud ja Ilona Martson Ettelugemised-vestlused	460
Laimjala	Raamatukogutunnid Vestlus raamatutest Kirjanduslik viktoriin	123
Leisi	Kirjanike juubelid Ettelugemised, vestlused	137
Lümanda	Kohtumine Marko Kalduri ja Tähekiirega Ettelugemised-vestlused (lasteaias keskmisele ja vanemale rühmale)	320

	Orienteerumismäng. Lümända piirkonna lastekaitsepäeva ettevõtmiste ühe osana. Meie emakeel on eesti keel (lasteaiia vanemale rühmale) Ülevaade uutest raamatutest. (2., 3., 4. kl) Ürituste sari „Lugemisseiklus“ Lugemisisu programmi tutvustus. Lugemismängud Luuleradadel (1. kl)	
Metsküla	Ettelugemine Matk Rahvakalendri tähtpäevad Lastehoiu sünnipäev	65
Mustjala	Ettelugemine Filmihommikud	103
Orissaare	Lasteaiia raamatutunnid Lugemisisu tunnid algklassidele ja koolieelikutele Algklasside emakeelepäeva luuletund loomadest Kohtumine kirjanik Anti Saarega Prima Vista raames OG algklasside mardikadrikarneval OG algklasside töötoad peredega. Mängu töötuba	1266
Pihitla	Raamatute tutvustus koolis Ülevaade Eno Rauda lapsepõlvest ja raamatutest Iga-aastane luulekonkurss (Eno Raud) Paberist lumehelveste meisterdamine	233
Pärsama	„Lustiline laupäev“ koos Pärsama rahvamajaga	50
Sakla	Rahvakalendri tähtpäevad, töötoad (pärandkultuur, puude ladumine, rahvuslikud toidud jne) Soome lastelaager	302
Salme	Tervislikust eluviisist lasteaiiarühmale Otid Kohtumine luuletaja Merily Porovartiga Astrid Lindgren – 3. klassile Lugemisprogrammi „Lugemisisu“ üritused	113
Tagavere	Lapsed raamatukogus	43

Tornimäe	Pidulik aktus J.Peegel 100 Ilon Wikland Eluloo ja teoste tutvustus enne ekskursiooni Haapsalusse Edgar Valter 100 Ettekanne kirjaniku ja illustraatori elust ja loomingust	46
Valjala	Oma raamatukoti kaunistamine tekstiilivärvidega Raamatukogu tund „Lugemisisu tunnid“ Fotonäitus „Aurora Borealis”	157
Muhu vald		
Hellamaa	Ettelugemistund mudilastele: Ilmar Tomusk „Porgandipirukas“ ja porgandipiruka söömine. Muhu Põhikooli kodulootund. Teema – muhukielne köögisõnavara	23
Liiva	Markus Saksatamm 50. Loomingu ülevaade. Ettelugemisi Tervitame kevadet. Ettelugemisi uutest raamatutest Kevadtervituslaul lasteaiarühmalt. Ettelugemisi kevadest ja uute lasteraamatute tutvustamine Hea lasteraamat 2018. Kauneimaid lasteraamatuid 2018. Ettelugemisi Ettelugemisi Epp Petrone ja Viiu Härmi uutest lasteraamatutest. Kobras – Aasta loom 2019. Raamatuid veelanikest, elust vees Ilmar Tomuski „Porgandipirukas“ tutvustamine ja jutu ettelugemine. Ülevaade kunstnik ja lastekirjanik Edgar Valteri loomingust pildilise materjali põhjal Ulrika Kestere „Siilike, kes kuulas kõiki“ tutvustamine ja katkendi ettelugemine. Regina Lukk-Toompere, (E. Valteri nim. illustratsioonipremia võitja)	127

	piltide vaatamine Leelo Tungla raamatust „Siil Felixi sekelduste sügis“ Ettelugemispäev. Andrus Kivirähki „Tont ja Facebook“ tutvustamine ja jutu ettelugemine, Kertu Sillaste „Loomakesed läksid linna“ tutvustus. Luuletuste ettelugemine loomadest ja lindudest sügisel 23. oktoober – Eesti raamatu päev. Ringkäik raamatukogus. Ettelugemisi raamatu ja raamatukogu teemal. Ülevaade väikelasteraamatutest.	

LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine

Haldusreformi järgselt on Saare maakonnas 3 valda – Saaremaa vald 31 712 elanikuga, Muhu vald 1949 elanikuga ja Ruhnu vald 162 elanikuga. Saaremaa vallas on 27 raamatukogu (sh maakonnaraamatukogu), Muhu vallas 2 ja Ruhnu vallas 1 raamatukogu.

Saare Maakonna Keskraamatukogu täidab raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesandeid: komplekteerib ja töötleb teavikud maakonna 30 rahvaraamatukogule, peab arvestust riigi toetuse kasutamise üle, koostab andmebaase, organiseerib teatmebibliograafilist tööd, korraldab rahvaraamatukogude aruandlust ning analüüsib nende tegevust.

2019. a kulus maakonnas tervikuna kogude komplekteerimiseks 213 096 eurot, millest raamatute ostmiseks kulus 81,8%, perioodikale 17,5 %, auvistele 0,4% ning elektroonilistele ja muudele teavikutele 0,3%. Riigi toetus teavikute soetamiseks oli 63 616 eurot, millest 2952 € osteti kultuuriperioodikat.

Maakonna keskraamatukogu korraldab raamatukoguhoidjate täienduskoolitust kohapeal (tavaliselt kord kuus, v.a suvekuud) ja õppereise. 2019. aastal oli maakonna raamatukoguhoidjatel võimalik osa saada 9 õppepäevast ja 5 õppesõidust.

Keskkoogu töötajad kirjutavad projektitaotlusi maakondlikeks koolitusprogrammideks ja ürituste korraldamiseks (ka väljaspool Kuressaaret).

Keskraamatukogu vahendab maakonna raamatukogudele ERÜ, kultuuriministeeriumi, rahvusraamatukogu ja teiste organisatsioonide erialast infot.

Saare Maakonna Keskraamatukogu haldab programmi RIKS serverit ja pidevalt nõustame maakonna raamatukogutöötajaid nii programmiga seonduvate kui ka muude küsimuste korral

meili või telefoni teel ning vajadusel ka kohapeal. Keskkogu töötajad olid abiks kogudest aegunud kirjanduse eemaldamisel ja inventuuri läbiviimisel Tagavere raamatukogus.

Rahvaraamatukogude statistilist aruandlust korraldame vastavalt kehtivale seadusele, edastades aruanded tähtajaks Rahvusraamatukokku ja Kultuuriministeeriumile.

2019. a märtsikuus teostas Kultuuriministeerium Saare Maakonna Keskraamatukogu kui maakonnaraamatukogu ülesannete täitmise üle haldusjärelevalvet.